

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

NELJAS OSAKOND

OTSUS

kaebuse nr 16387/03, mille Andrei DAVÕDOV on esitanud
Eesti vastu,

VASTUVÕETAVUSE KOHTA

Euroopa Inimõiguste Kohus (neljas osakond), olles 31. mail 2005 kokku
tulnud kojana, kuhu kuuluvad:

Sir Nicolas BRATZA, *esimees*,
J. CASADEVALL,
G. BONELLO,
R. MARUSTE,
S. PAVLOVSKI,
L. GARLICKI,
J. BORREGO BORREGO, *kohtunikud*,

ja F. ELEN-PASSOS, *osakonnasekretär*,
võttes arvesse eespool nimetatud kaebust, mis esitati 12. mail 2003,
olles pidanud nõu, on teinud järgmise otsuse:

ASJAOLUD

Kaebaja Andrei Davõdov on vene rahvusest, sündinud 1969. aastal ning elab Narvas.

A. Kohtuasja asjaolud

Kohtuasja olud, nagu osalised need esitasid, võib kokku võtta järgmiselt.

1978. aastal asus kaebaja koos oma vanematega elama Eestisse. 1991. aastal abiellus ta vene rahvusest kodanikuga (sündinud Ivangorodis, Venemaa), kellel on alaline elamisluba elamiseks Eestis. Nende poeg, kes sündis samal aastal, on vene rahvusest ning tal on alaline elamisluba. Perekond elas Narva linnas, mida Vene linnast Ivangorodist lahutab Narva piirijõgi.

1990. aastate aluses, pärast seda, kui ta ei sooritanud Eesti keele eksamit, mis on vajalik Eesti kodakondsuse saamisel, valis kaebaja Vene kodakondsuse. Aastatel 1994–1997 töötas kaebaja Ivangorodis, kus ta oli ka alaliselt sisse kirjutatud. Alates 1994. aastast (kaebaja ütluste kohaselt) või aastatel 1996–1997 (Eesti võimuorganite ütluste kohaselt) külastas ta oma perekonda. Kaebaja vanemad elavad Ivangorodis, Venemaal; neil on Vene kodakondsus.

12. detsembril 1997 võeti kaebaja vahi alla ning talle esitati kriminaalsüüdistus. 24. märtsil 1998. aastal süüdistati teda tulirelva ebaseaduslikus omamises ning teda karistati ühe-aastase vangistusega Narva Linnakohtu poolt. 16. juunil 1998. aastal vähendas Viru Ringkonnakohus vanglakaristust kuuele kuule, jäädes muus osas kohtuotsuse juurde.

8. veebruaril 1999 mõisteti kaebaja Narva Linnakohtu poolt süüdi kuritahtliku huligaansuse eest, mille käigus kasutati tulirelva, tekitades raskeid kehavigastusi hädakaitse piiride ületamisel ja kerge kehavigastuse tahtlikus tekitamises. Teda karistati kahe-aastase vangistusega.

24. mail 1999 mõistis Narva Linnakohus kaebaja süüdi väljapressimises ja korduvas tulirelva ebaseaduslikus omamises. Teda karistati kahe aasta ja seitsme kuu pikkuse vangistusega. Karistuseks määrati ühtekokku kolm aastat, üks kuu ja 14 päeva, sisaldades ka eelmise karistuse kandmata osa.

4. jaanuaril 2000 tühistas Viru Ringkonnakohus Narva Linnakohtu otsuse 24. maist 1999 osaliselt. 28. märtsil 2000 tühistas Riigikohus osaliselt Ringkonnakohtu otsuse ja saatis asja tagasi Ringkonnakohtusse. 16. juunil 2000 tühistas Ringkonnakohus Linnakohtu otsuse 24. maist 1999 osaliselt ning otsustas, et kaks aastat, kuus kuud ja viis päeva, mille jooksul kaebajat oli peetud eelvangistuses, tuli lugeda kantuks. Jäi kanda veel seitsme kuu ja üheksa päeva pikkune karistus.

Kokkuvõtteks, kaebajat peeti eelvangistuses kinni süüdistatuna kolmes erinevas kriminaalkuriteos 12. detsembrist 1997 kuni 26. jaanuarini 2001. Tema abikaasa külastas teda vanglas.

27. novembril 2001 keeldus siseminister kaebaja ajutise elamisloa taotluse menetlusse võtmisest Eestis, põhjendades seda kaebaja kriminaalkorras süüdimõistmisega. Minister toetus välismaalaste seaduse paragrahvi 12 lõike 4 punktidele 5 ja 8. Minister viitas samuti asjaolule, et kaebaja oli säilitanud sidemed riigiga, mille kodakondsust ta omas ning et kõik tema perekonna liikmed olid Vene rahvusest, omades võimalust kolida kõnealusesse riiki.

Veebruaris 2002 sünnitas kaebaja naine nende teise lapse. Perekond elab Narvas kaebaja naise vanemate korteris koos naise vanematega.

14. juunil 2002 tühistas Tallinna Linnakohus siseministri korralduse. 29. novembril 2002 jättis Ringkonnakohus oma otsusega siseministri korralduse jõusse. Kohus leidis, et elamisloa andmisest keeldumine oli olnud seaduslik. 5. veebruaril 2003 keeldus Riigikohus andmast kaebajale menetlusluba.

B. ASJAKOHASED SISERIIKLIKUD ÕIGUSNORMID

Välismaalaste seaduse paragrahv 12 lõige 4 loetleb juhtumid, mil elamisluba ei väljastata ega pikendata. Paragrahv 12 lõige 4 punkt 5 sätestab, et elamisluba ei anta ega pikendata välismaalasele, kes on toime pannud kuriteo, mille eest talle on mõistetud vabadusekaotus kestusega üle ühe aasta ja kelle karistus ei ole kustunud või kustutatud või karistusandmed ei ole karistusregistrist kustutatud. Paragrahvi 12 lõige 4 punkti 8 kohaselt ei anta elamisluba isikutele, keda on kriminaalkorras korduvalt karistatud tahtlike kuritegude eest. Välismaalaste seaduse paragrahv 12 lõige 5 näeb siiski ette, et erandina võidakse välismaalasele anda tähtajaline elamisluba või seda pikendada, kui tema suhtes ei ole tuvastatud käesolevas paragrahvis nimetatud asjaolu.

KAEBUSED

Kaebaja kaebab, toetudes konventsiooni artiklile 8, et ta jäetakse ilma õigusest osaleda perekonnaelus seetõttu, et talle keeldutakse andmast elamisluba.

Ta väidab, toetudes protokollil nr 7 artiklile 4, elamisloast keeldumisega kohaldatakse tema suhtes teistkordset karistust tegude eest, mille eest teda kriminaalkorras on juba karistatud.

Ta väidab, et teda on võrreldes Eesti kodanikega diskrimineeritud, millega on rikutud artiklit 14.

Lõpuks, kaebaja väidab, et on rikutud protokoll nr 4 artiklit 4 seetõttu, et Eesti võimud tegid talle ettepaneku kolida Venemaale koos oma perega.

ÕIGUSKÜSIMUSED

1. Kaebaja väidab, et talle elamisloa andmisest keeldumise tõttu jäetakse ta ilma õigusest osaleda perekonnaelus ning kasvatada oma lapsi riigis, kus ta abiellus ning kus sündisid tema lapsed. Ta viitab konventsiooni artiklile 8, mis sätestab:

„1. Igaühel on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning kirjavahetuse salajasust.

2. Avaliku võimu kandjad ei sekku selle õiguse kasutamisse muidu kui kooskõlas seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuste või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või muude isikute õiguste ja vabaduste kaitseks.”

EIÕK tuletab meelde, et konventsioon ei taga välismaalasele õigust siseneda või elada konkreetses riigis. Siiski, isiku väljasaatmist riigist, kus elavad tema lähedased perekonnaliikmed, võib käsitleda õigusrikkumisena perekonnaelu suhtes, mis on tagatud konventsiooni artikli 8 lõikega 1 [vt kohtuotsust asjas *Boultif vs. Šveits* (taotlus nr 54273/00), punkt 39, EIÕK 2001-IX].

Lepinguosaliste riikide ülesanne on säilitada riigikord, kasutades eelkõige hästikorrastatud rahvusvahelisest õigusest ja nende lepingulistest kohustustest tulenevat õigust kontrollida välismaalaste sisenemist ja lahkumist. Selleks on neile antud volitus välja saata välismaalased, keda on süüdi mõistetud kuriteos. Siiski peavad nende otsused selles valdkonnas, mis puudutavad võimalikku sekkumist artikli 8 lõikega 1 tagatud õigusesse, olema demokraatliku ühiskonna seisukohast vajalikud, olles seega õigustatud suurenenud ühiskondliku vajaduse seisukohalt ning eelkõige kui nad on võrdelised seatud õiguspärasuse eesmärkidega (vt 19. veebruari 1998. aasta kohtuotsust asjas *Dalia vs. Prantsusmaa*, kogumik 1998-I, lk 91, punkt 52; ja kohtuotsust asjas *Boultif*, vt eespool, punkt 46).

Käesoleva kohtuasja erilise asjaolu osas märgib EIÕK, et kaebaja ei ole vaidlustanud seda, et võimude keeldumise aluseks anda talle elamisluba olid siseriiklikud õigusnormid. EIÕK on veendunud, et kaebaja artikliga 8 tagatud õigustesse sekkumine oli „kooskõlas seadusega”. Veelgi enam, tulenevalt välismaalaste seaduse asjakohastest sätetest ning Eesti võimuorganite põhjendustest on selge, et kaebajale elamisloast keeldumine oli kooskõlas "riigi julgeoleku" ja "ühiskonna turvalisuse" eesmärgiga artikli 8 lõike 2 mõistes. Jääb küsimus, kas meede oli „demokraatliku ühiskonna seisukohast vajalik” kõnealuse sätte mõistes.

Algatuseks märgib EIÕK, et kaebaja ei ole kunagi elanud Eesti Vabariigis Eesti võimuorganite poolt välja antud elamisloa alusel. Ta oli elanud Eestis 1978. aastast, kuid oli valinud Venemaa kodakondsuse pärast seda, kui oli läbi kukkunud eesti keele eksamil (vajalik kodakondsuse saamisel) 1990. aastate alguses.

Lisaks lahkus kaebaja Eestist 1994. aastal ning mõisteti süüdi ja karistati vangistusega mitmete kuritegude eest tema hilisemate külaskäikude ajal Eestisse. Tema viibimine Eestis ajavahemikus detsember 1997 kuni jaanuar 2001 oli seotud vanglakaristuse kandmisega. 2001. aastal keeldusid võimuorganid tema elamisloa taotluse menetlusse võtmisest. EIÕK leiab, et kõnealused asjaolud ei väljenda kaebaja tihedaid ja kindlaid sidemeid Eestiga. Seevastu on kaebaja säilitanud tihedad sidemed oma päritolumaaga. Kõik kaebaja perekonnaliikmed on etnilised venelased ja omavad Vene kodakondsust; tema poeg õpib Narvas vene koolis ning tema vanemad elavad Ivangorodis, teisel pool Narva jõge. 1994. aastast alates elas ja töötas kaebaja seal.

EIÕK leiab, et kaebajale ei tekitata olulisi raskusi seoses perekonnaelu jätkamisega Venemaal. Isegi kui ülejäänud perekond ei soovi kolida Venemaale, ei ole neil raske teha sagedaid külaskäike kaebaja juurde kõnealusesse riiki.

EIÕK toetab Eesti võimuorganite seisukohta, et kaebajale elamisloast keeldumine oli põhjendatud riigi julgeoleku kaalutlustest lähtuvalt, tulenedes asjaolust, et kaebaja oli kolmel korral süüdi mõistetud suhteliselt tõsistes kuritegudes, mis sisaldasid tulirelvade kasutamist või ebaseaduslikku omamist. Tulenevalt kõnealusest asjaolust koos olukorraga, kus oli suhteliselt kerge jätkata oma perekonnaelu Venemaal või võtta oma perekonda vastu Venemaal, EIÕK ei leia, et oleks tegemist oleks tavapärasest suurema sekkumisega kaebaja õigusesse perekonnaellu.

EIÕK on jõudnud järeldusele, et käesolev kaebus on selgelt põhjendamatu ja tuleb tagasi lükata kooskõlas konventsiooni artikli 35 lõigetega 3 ja 4.

2. Kaebaja väidab, et talle elamisloast keeldumist võimude poolt võib käsitleda teistkordse karistusena tegude eest, mille eest teda kriminaalkorras on juba karistatud. Ta toetub konventsiooni protokollile nr 7 artiklile 4, mille asjakohane osa on sõnastatud järgmiselt:

„1. Mitte kellegi üle ei või sama riigi jurisdiktsiooni alusel teistkordselt kohut mõista ning kedagi ei või kriminaalkorras karistada teo eest, mille eest ta on juba selle riigi seaduse alusel ja kriminaalmenetluse käigus lõplikult õigeks või süüdi mõistetud.”

EIÕK märgib, et kõnealust sätet kohaldatakse kriminaalmenetluses, nagu selgub käesolevast tekstist. Elamisloa andmisest keeldumine on haldusmeede, mida ei saa käsitleda kriminaalkaristusena kaebaja poolt kasutatud artikli mõistes.

EIÕK on jõudnud järeldusele, et käesolev kaebus on selgelt põhjendamatu ja tuleb tagasi lükata kooskõlas konventsiooni artikli 35 lõigetega 3 ja 4.

3. Lisaks väidab kaebaja, et teda on diskrimineeritud, kuna Eesti kodanikud, kes on toime pannud isegi raskemaid kuritegusid erinevalt temast, ei ole ilma jäetud õigusest perekonnaelule. Ta viitab konventsiooni artiklile 14, mis sätestab:

“Käesolevas konventsioonis sätestatud õiguste ja vabaduste kasutamine tagatakse ilma mingi diskrimineerimiseta selliste tunnuste alusel nagu sugu, rass, nahavärvus, keel, usutunnistus, poliitilised või muud veendumused, rahvuslik või sotsiaalne päritolu, rahvusvahemusse kuuluvus, varanduslik, sünni- või muu seisund.”

EIÕK kordab, et artikkel 14 kaitseb üksikisikuid, keda koheldakse sarnastes olukordades erineva suhtumise alusel, käesolevas konventsioonis ja selle protokollides tunnustatud õiguste ja vabaduste kasutamisel. Siiski ei saa käesolevas kohtuasjas kaebajat võrrelda kriminaalkuritegusid toime pannud Eesti kodanikega. Viimastel on õigus viibida oma riigis ja nendelt ei saa seda ära võtta; see on seadustatud protokoll nr 4 artiklis 3 (vt 1991. aasta 18. veebruari otsust kohtuasjas *Moustaquim vs. Belgia*, A-seeriad nr. 193, lk 20, punkt 49).

EIÕK on jõudnud järeldusele, et käesolev kaebus on selgelt põhjendamatu ja tuleb tagasi lükata kooskõlas konventsiooni artikli 35 lõigetega 3 ja 4.

4. Lõpuks, kaebaja väidab, et on rikutud protokoll nr 4 artiklit 4 seetõttu, et Eesti võimud tegid talle ettepaneku kolida Venemaale koos oma perega. Kasutatud säte on sõnastatud järgmiselt:

„Keelatud on välismaalaste sunniviisiline kollektiivne väljasaatmine.”

EIÕK märgib, et kaebaja naisel ja lapsel on alalised elamisload Eestis. Nendelt ei ole nende elamislube ära võetud ning ei ole ette näha ohtu, et see võiks juhtuda. Asjaolu, et Eesti võimuorganid viitasid võimalusele, et kaebaja perekonnaliikmed võiksid jätkata oma perekonnaelu Venemaal, ei saa EIÕK arvates käsitleda kollektiivse väljasaatmisena.

EIÕK on jõudnud järeldusele, et käesolev kaebus on selgelt põhjendamatu ja tuleb tagasi lükata kooskõlas konventsiooni artikli 35 lõigetega 3 ja 4.

SELLEST LÄHTUVALT KOHUS, HÄÄLTEENAMUSEGA:

tunnistab taotluse vastuvõetamatuks.

Françoise ELEN-PASSOS
asesekretär

Nicolas BRATZA
esimees